Eva Caltabellotta (a, b, c), An Peeters (d) & Elke Peters (a, b, c)
(a) KU Leuven, Faculteit Letteren
(b) Leuven Interdisciplinary Language Institute (LILI)
(c) Leuvens Instituut voor Onderwijsonderzoek (LIVO)
(d) Associatie KU Leuven
Contact: eva.caltabellotta@kuleuven.be
an.peeters@associatie.kuleuven.be
elke.peters@kuleuven.be

Een academische woordenschattoets voor de afwijkende toelating tot het hoger onderwijs

1. Inleiding

Het hoger onderwijs biedt een afwijkende toelatingsprocedure aan voor kandidaat-studenten die niet aan de diplomavoorwaarden voldoen en daarom niet mogen starten in het hoger onderwijs. Jaarlijks nemen een 500-tal kandidaten deel aan deze afwijkende toelatingsprocedure voor bacheloropleidingen. Op dit moment bestaat de procedure uit een toets voor begrijpend lezen en een criteriumgericht interview. De leestest is relatief verouderd en door de stijgende deelnemersaantallen zijn de persoonlijke interviews niet altijd haalbaar. Om dit probleem aan te pakken, wordt de toelatingsprocedure aangevuld met een academische woordenschattoets, naar analogie met de vernieuwde procedure voor graduaatsopleidingen. In onze presentatie op de HSN-conferentie stellen we de ontwikkeling van de academische woordenschattoets voor.

2. Eerste itemselectie

2.1. Corpus

De woorden voor de academische woordenschattoets werden geselecteerd uit een recente woordenlijst met academische woordenschat, gebaseerd op het corpus *Spoken Academic Belgian-Dutch* (SABeD) (Mathysen e.a. 2024). Het corpus, een verzameling opnames van hoorcolleges in Vlaamse hogeronderwijsinstellingen, omvat een selectie van 200 hoorcolleges die binnen vier domeinen gedoceerd werden: Biomedische Wetenschappen, Exacte Wetenschappen, Sociale Wetenschappen en Geesteswetenschappen. De woordenlijst van het SABeD-corpus vormde de basis voor de eerste itemselectie.

Items werden geselecteerd indien ze aan de volgende voorwaarden voldeden:

a. het woord is relevant in een academische context;
b. het woord komt voor in minstens drie van de vier domeinen, met een aandeel van minimaal 10% per domein;
c. het woord komt vaker voor in het SABeD-corpus dan in het algemene Corpus Gesproken Nederlands (Oostdijk e.a. 2002), met een ratio van minstens 1,5.

Woorden uit alle woordsoorten werden mee opgenomen (substantieven, adjectieven, bijwoorden, voegwoorden). De procedure leverde een selectie op van 461 potentiële items.

2.2. Expertbeoordelingen

Na de eerste selectie werd aan experten gevraagd om de geschiktheid van de potentiële items te beoordelen. Er werd een groep vrijwilligers geselecteerd met onderwijservaring in het eerste jaar van Vlaamse professionele bacheloropleidingen (PBA) en Vlaamse academische bacheloropleidingen (ABA). We maakten een selectie met aandacht voor:

- een goede balans tussen PBA en ABA;
- variatie wat betreft instellingen (hogescholen/universiteiten);
- variatie in opleidingen (bv. Verpleegkunde, Logopedie, Chemie, Educatieve Bachelor, enz.);
- geografische spreiding over Vlaanderen.

De beoordelaars werd gevraagd om voor elk potentieel item aan te duiden of het geschikt was om op te nemen in een academische woordenschattoets (vierpunts-Likertschaal, gaande van 'niet behouden in de toets' tot 'opnemen in de toets'). Ze konden ook vrijblijvend opmerkingen toevoegen per item. Uiteindelijk ontvingen we beoordelingen van negen docenten uit professionele bacheloropleidingen en elf docenten uit academische bacheloropleidingen.

Op basis van de beoordelingen werden 303 items behouden voor het pilootonderzoek. Items werden verwijderd indien ze benoemd werden als niet-standaardtaal, niet-academisch of domein-/contextspecifiek (bv. *dagdagelijks*, *spieken*, *monitoraat*). Items werden behouden indien ze werden aangekaart als moeilijk of uitdagend voor studenten (bv. *fysiek*, *intrinsiek*). Voor de overige items analyseerden we de *item content validity index* (I-CVI), zowel voor de hele groep beoordelaars als voor PBA en ABA apart. Zo konden we rekening houden met algemene tendensen over de hele groep, alsook met specifieke behoeften binnen PBA- en ABA-opleidingen.

3. Pilootonderzoek

3.1. Testformat

Alle geselecteerde items op basis van de expertbeoordelingen werden opgenomen in de pilootversie van de toets (k = 303). Aangezien de test zal dienen om het succes van kandidaat-studenten in het hoger onderwijs te voorspellen, werd een format gekozen waarbij testpersonen de betekenis van de items moeten begrijpen. De test meet dan ook betekenisherkenning, waarbij de juiste betekenis uit meerdere antwoordopties moet worden geselecteerd. Ieder testitem bestaat uit drie onderdelen:

1. de stamvorm van het item, gepresenteerd in isolatie;
2. een voorbeeldzin waarin het item voorkomt;
3. vier antwoordopties, waarvan één juist antwoord en drie afleiders (zie: Figuur 1).

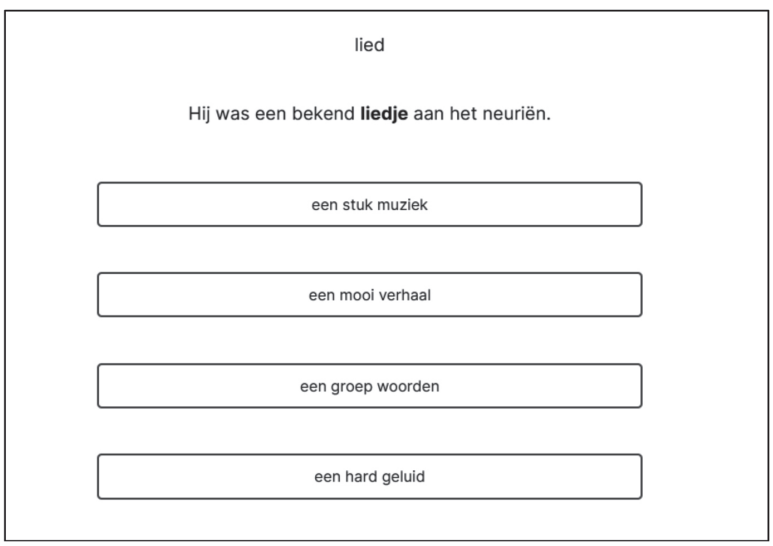

Figuur 1 – Voorbeelditem dat getoond wordt voor start van de toets.

De voorbeeldzinnen werden opgesteld op basis van het SABeD-corpus, zodat de items geïntegreerd waren in een authentieke academische context. Als meerdere betekenissen voorkwamen in het corpus werd de betekenis geselecteerd die het meest frequent was en/of het meest academisch en/of het minst domeinspecifiek. Indien nodig, werden de zinnen aangepast, zodat ze in een korte zin illustreerden in welke context het woord kan voorkomen zonder de betekenis te verraden.

Voor elk item werden vier meerkeuzeopties ontwikkeld met behulp van definities in *Van Dale* en in het Nederlandstalige OPUS-corpus in *Sketch Engine*. Er werd zorgvuldig gecontroleerd dat de vier antwoordopties vergelijkbaar leken doordat ze ongeveer even lang en op dezelfde manier geformuleerd waren (bijvoorbeeld: alle antwoorden met twee lettergrepen, alle nominaliseringen met 'het'). Minstens één afleider was semantisch of orthografisch gelijkend op het juiste antwoord. Tot slot werd ook gecheckt dat er geen testitems verschenen in de antwoordopties van andere items.

3.2. Dataverzameling

Voorafgaand aan de dataverzameling werd de voorlopige versie van de toets afgelegd door zes doctoraats- en postdoctorale onderzoekers met Nederlands als eerste taal. Gezien hun opleiding en taalvaardigheid zouden foute antwoorden mogelijk wijzen op een probleem met het testitem of de antwoordopties. Items die niet door alle zes onderzoekers juist werden beantwoord, werden herbekeken en, indien nodig, aangepast, mede in overleg met de onderzoekers. De 303 items werden daarna verdeeld in twee versies (151 en 152 items) om de testafname minder belastend en tijdsintensief te maken voor de deelnemers.

Voor de dataverzameling werden klasgroepen gerekruteerd uit het laatste jaar van het secundair onderwijs. In mei 2026 vonden testafnames plaats in negentien scholen, verspreid over alle Vlaamse provincies. De testafnames verliepen in intacte klasgroepen, in het bijzijn van een klasleerkracht, mede begeleid door een van de auteurs of een andere vrijwilliger die vooraf een gedetailleerd protocol ontving. De deelnemers legden de woordenschattoets individueel af op een tablet of laptop via het online platform *Gorilla Experiment Builder* (www.gorilla.sc). Ze mochten een volledig lesuur werken aan de test. In totaal konden we data analyseren van 933 leerlingen uit alle finaliteiten (doorstroom-, dubbele en arbeidsmarktfinaliteit). 474 deelnemers legden versie A af; 459 versie B.

4. Finale itemselectie

Om de kwaliteit van de pilootversie van de academische woordenschattoets in kaart te brengen, werden in eerste instantie gemiddelde scores berekend per finaliteit om algemene patronen vast te stellen. De gemiddelde scores waren het hoogst bij leerlingen in

de doorstroomfinaliteit (voorbereiding op hoger onderwijs), gevolgd door leerlingen in de dubbele finaliteit (gericht op hoger onderwijs en arbeidsmarkt), en ten slotte leerlingen in de arbeidsmarktfinaliteit (gericht op arbeidsmarkt). Dit patroon gaf een eerste indicatie dat de toetsen werkten zoals verwacht.

In tweede instantie werden itemanalyses uitgevoerd om de kwaliteit van individuele testitems te controleren. Op itemniveau werd de moeilijkheidsindex, discriminatie-index en betrouwbaarheid bepaald. Bovendien werd aan de hand van Rasch-analyse nagegaan in welke mate elk item bijdroeg aan het overkoepelende construct van de toets. Items die te gemakkelijk of moeilijk bleken, te weinig discrimineerden, onbetrouwbaar waren of niet goed bleken te passen in de toets, werden verwijderd. Uit deze analyses kwam een item*pool* van ongeveer 250 geschikte items, waaruit per kandidaat een willekeurige selectie kan worden getrokken voor de afwijkende toelatingsprocedure.

5. Implementatie

De academische woordenschattoets zal op termijn worden ingevoerd in Vlaamse hogeronderwijsinstellingen als onderdeel van de afwijkende toelatingsprocedure voor bacheloropleidingen. Een volgende stap in de toetsontwikkeling is een valideringsstudie naar de predictieve validiteit van de woordenschattoets. Daarbij wordt nagegaan (a) in welke mate de woordenschattoets het studiesucces van kandidaten voorspelt en (b) of de groep studenten via de afwijkende toelatingsprocedure vergelijkbaar studiesucces behaalt als de groep diplomastudenten. Op basis daarvan wordt later ook bepaald hoeveel gewicht elk testonderdeel in de procedure zal krijgen en welke cesuur gehanteerd zal worden.

Doorheen het project werd een stuurgroep samengesteld met afgevaardigden van hogeronderwijsinstellingen die betrokken zijn bij de afwijkende toelatingsprocedure en de opvolging van het project. Via de stuurgroepleden wordt intern afgestemd over de verdere uitrol van de academische woordenschattoets in de afwijkende toelatingsprocedures voor bacheloropleidingen.

Referenties

Mathysen, J., V. Vandeghinste, E. Peters & P. Wambacq (2024). “Constructing SA-BeD: A Spoken Academic Belgian Dutch Corpus”. In: *Selected Papers from the CLARIN Annual Conference 2023*, p. 118–122.

Oostdijk, N., W. Goedertier, F. Van Eynde, L. Boves, J.-P. Martens, M. Moortgat & H. Baayen (2002). “Experiences from the Spoken Dutch Corpus Project”. In: *Proceedings of the Third International Conference on Language Resources and Evaluation*, p. 340–347.